

Svitlana Yukhymets

*candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Translation and Theoretical and Applied Linguistics, State Institution South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky"
Odesa, Ukraine*

АНАЛІЗ ПЕРЕВАГ ТА НЕДОЛІКІВ ОН-ЛАЙН ПЕРЕКЛАДАЧІВ (на матеріалі англійської та української мов)

Вступ Процес створення оптимальних умов втілення інформаційних потреб сучасного українського суспільства, це процес широкомасштабного використання ІТ технологій у соціально-економічних, політичних і культурних сферах життя з метою підвищення ефективності використання сучасних інформаційних технологій для створення передумов переходу населення до інформаційного суспільства.

Актуальність зазначеної проблематики визначається практичними потребами українського суспільства в галузі застосування ІТ технологій у перекладацькій діяльності, та зумовлена необхідністю цілісного аналізу особливостей машинного перекладу, загалом, та перекладу за допомогою онлайн-сервісів зокрема, адже наявні вітчизняні студії, присвячені онлайн перекладачам та проблемам машинного перекладу, мають фрагментарний характер, а перекладацька проблема адекватності он-лайн-ових перекладачів залишається невирішеною.

З-поміж основних методів аналізу ступеню адекватності перекладів, виконаних за допомогою он-лайн перекладачів Google Translate компанії Google, Online. ua та Babel Fish було виокремлено метод суцільної вибірки; контрастивний метод, метод кількісних підрахунків та аналітично-описовий метод, який дав змогу вивчити об'єкт дослідження, виявити його структурно-семантичні особливості.

Результати і обговорення. Оцінка переваг та недоліків он-лайн-ових служб перекладу прямо або опосередковано цікавить досить широке коло осіб: користувачів систем, споживачів продуктів подібних систем, значною мірою і тих, хто вирішує, чи застосовувати йому такі системи в своїй сфері діяльності. Безумовно це питання є важливим і для науковців, особливо для тих, хто займається науковою діяльністю в галузі перекладу і професійна діяльність яких майже щоденно пов'язана з проблематикою та критикою перекладу [1, 2, 3, 4].

Порівняно з загальною кількістю публікацій, присвячених машинному перекладу взагалі, практично відсутні ґрунтовні роботи з оцінки якості он-лайн-ових перекладачів. Більшість цих робіт пов'язана з конкретними системами машинного перекладу або з дослідницькими чи розробницькими проектами. (П. Хроменкова [5], роботи Дж. Лербергера та Л. Борбю [6], А. Рінше [7].)

Матеріалом дослідження було обрано науково-навчальний текст англійської мови підручника з фізики «University Physics with Modern Physics

Hugh D. Young; Roger Freedman» 1600 сторінок.

Лінгвістична оцінка он-лайн перекладачів полягає в тому, щоб виявити, чи відповідають і, якщо так, то якою мірою, виконані системою переклади відповідним вимогам користувача. Розрізняють також декілька рівнів дослідження: когнітивний, економічний, лінгвістичний та операційний.

Традиційно до критеріїв когнітивного рівня відносять зрозумілість, правильність перекладу, ступінь його корисності та прийнятності.

Зрозумілість тексту визначається його прозорістю та чіткістю для середньостатистичного читача з обмеженими фаховими знаннями без доступу до оригіналу на основі безпосередньо отриманої інформації. Недолік цього методу, як практично всіх підходів когнітивного рівня, полягає в суб'єктивності.

Для виявлення рівню адекватності при аналізі перекладів тут актуальним буде звернути увагу на помилки, такий підхід дозволить визначити, наскільки тип помилки впливає на розуміння тексту перекладу.

Текст підручника, так само як і науковий текст, спрямований на передачу когнітивної інформації. Загальний зміст функції науково-технічного стилю можна визначити як пояснення в широкому сенсі цього поняття, що зумовлює основні ознаки цього стилю – об'єктивність, логічність, доступність та узагальненість. Основою мовного оформлення є стандартизованість. До синтаксичних особливостей слід віднести синтаксичну повноту оформлення висловлювання, переважно номінативний характер морфологічних компонентів речення, розгорнуту систему когерентних елементів (сполучників, сполучних слів тощо). Складність синтаксичних конструкцій пов'язана із багатоступеневим послідовним підпорядкуванням із великою кількістю засобів зв'язку між реченнями. Ці зв'язки мають лінійний характер, що відповідає послідовності наукового викладу, коли кожне наступне речення розвиває попереднє.

Засобом категоризації помилок у перекладі текстів науково-технічного напрямку за допомогою он-лайн перекладачів Google Translate компанії Google, Online. Ua та Babel Fish є тестові збірки речень, за допомогою яких можна дослідити, які з лінгвістичних феноменів успішно опановуються системою та які призводять до помилок.

Аналіз отриманих результатів дає підстави стверджувати, що для он-лайн перекладача Google Translate лінгвістичні феномени, що викликали найбільшу кількість неперекладених елементів, або якщо помилки суттєво впливали на розуміння тексту були наступні: терміносистема науково-технічного напрямку, префіксальні терміни, складні терміни, багаточленні атрибутивні словосполучення, інфінітивні звороти, складнопідрядні речення, часові форми дієслова, контекстуальні значення означеного та неозначеного артиклів, двокомпонентні атрибутивні групи.

Проаналізувавши 1500 пар речень, ми підраховували статистичні показники допущення помилок он-лайн перекладачами при перекладі на усіх рівнях мови: синтаксичному, фразеологічному, лексико-семантичному,

словотворчому і морфологічному. Наслідком більшості помилок стало нерозуміння тексту системою он-лайн перекладу, так як розуміння вихідного тексту є первинним етапом у процесі перекладу, а, відповідно, й основою правильного викладу його на іншій мові, отже навчити сучасні системи он-лайн перекладів мовної логіки значно складніше, ніж математичним алгоритмам і статистичному аналізу.

Висновки. Аналіз отриманих результатів дає підстави стверджувати, що для он-лайн перекладача Google Translate адекватність перекладу всіх мовних феноменів становить 65,8 %, що є досить не поганим показником. Не можна стверджувати, що використовуючи цю он-лайн службу перекладу можна отримати кінцевий продукт, який не потребує додаткового редагування. Загальний сенс цілком прийнятний, але його не можна назвати інваріантом перекладу. Для он-лайн перекладача Online. Ua адекватність перекладу всіх мовних феноменів становить 31,4 %, а Babel Fish 32,6 %. Обидві он-лайн програми суттєво поступаються у якості перекладених матеріалів Google Translate.

Переклад Google Translate здійснюється з використанням статистичного підходу, він заснований на пошуку найбільш ймовірного перекладу пропозиції з використанням даних з двомовних корпусів текстів. В результаті при виконанні перекладу Google Translate не оперує лінгвістичними алгоритмами, а обчислює ймовірність застосування того чи іншого слова або виразу, що мають оптимальну ймовірність, що дозволяє системі «навчатися» і самовдосконалюватися.

Для покращення якості Google Translate необхідні корпуси паралельних текстів і колекції пам'яті перекладів, але навчити сучасні системи он-лайн перекладів мовної логіки значно складніше, ніж математичним алгоритмам і статистичному аналізу. Щоб створити зв'язний текст перекладу, програма може лише використовувати обмежений набір певних лінгвістичних алгоритмів, закладених в її основу. Однак як би не намагалися виробники програм машинного перекладу вдосконалити свої розробки, ще жодна технологія не витримувала порівняння з перекладами професійних перекладачів.

Література

1. Бакулов А. Д., Леонтьева Н. Н., Шаляпина З. М. Отечественные системы машинного перевода. *Справочник*. Москва, 1990. С. 248-260.
2. Войнов В. К., Блехман М. С. Состав, методики разработки и эффективность действующих систем машинного перевода : уч. пособ. Харьков, 1987. 60 с.
3. Корольова Т. М., Жмаєва Н. С. Когезія і когерентність у перекладі англomовної наукової літератури українською мовою. *Науковий вісник ПНПУ*. Одеса, 2017. Вип.24. С. 64-76.
4. Корольова Т. М., Попова О.В. Проблеми семантичного аналізу тексту у процесі машинного перекладу/ *Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Конін – Užhorod – Drohobycz*, 2018. С. 337.
5. Хроменков П. Н. Анализ и оценка эффективности современных систем машинного перевода : дис. ... канд. филол. наук: 10.02.21. Москва, 2000. 170 с.

6. Lehrberger J., Bourbeau L. Machine Translation – Linguistic Characteristics of MT Systems and General Methodology of Evaluation. – Amsterdam, Philadelphia: J. Benjamins Publ. Company, 1988. 214 pp.

7. Rinsche A. Evaluationsverfahren für maschinelle Übersetzungssysteme. Zur Methodik und experimentellen Praxis: Dissertation zur Erlangung des akademischen Grades eines Doktors der Philosophie der Philosophischen Fakultät der Uni Bonn. – St. Augustin: Gradez! Verlag, 1993. 212 S.

Світлана Юхимець

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики,

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
Одеса, Україна*

Мурадова Аділа Асіф кизи

здобувач вищої освіти 2 року навчання другого (магістерського) рівня денної форми навчання факультету іноземних мов спеціальності

035 Філологія (Переклад з англійської, китайської українською)

*Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
Одеса, Україна*

СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПЕРЕКЛАДОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Ключові слова: сучасна теорія перекладу, прикладне перекладознавство, перекладознавча наука.

Традиційно перекладознавство інтерпретується як маргінальна філологічна наука, яка займається проблемами еквівалентності перекладу, моделювання процесу перекладу, визначення перекладацьких стратегій, опису типів перекладу, інвентаризації перекладацьких лакун тощо [1, с. 546–547].

Таке розмаїття проблематики певною мірою пояснюється тим, що деякі галузі цієї науки історично утворилися з практичних потреб, інші – внаслідок еволюції як загальної лінгвістики, так і теорії перекладу.

Без сумніву, тривалий час переклади, що виконувалися з практичних потреб, передусім нехудожні, як правило, не сприяли формуванню єдиної транслатологічної концепції, незважаючи на те, що вони виконували свою надзвичайно важливу й необхідну соціальну функцію. Останнім часом перекладознавство стрімко розвивається.

Дублювання, субтитрування стрімко входить до нашого життя. Не менш важливим є новий напрямок, пов'язаний із розвитком комп'ютерної лінгвістики. Водночас художнього перекладу можна навчитися лише за принципом роби як я, тобто перекладознавство з цих позицій інтерпретується як мистецтво перекладу. Усе це пояснює еkleктичний характер перекладознавчих дисциплін, відсутність цілісної теоретичної бази, широту та розмаїття наукової проблематики.

Мета розвідки – проаналізувати сучасний стан перекладознавства та